

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölüm, B. No: 2020/24792, 11.06.2025

Karar metni resmî kaynaktan aktarılmıştır; heyet, raportör ve vekil adları derlemeye alınmamıştır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

(Başvuru Numarası: 2020/24792)

Karar Tarihi: 11/6/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 28/1/2026 - 33151

[Derleme notu: Başvurucular Kazakistan'da kurulu bir banka (başvurucu Banka) ile bu bankanın %100 iştiraki olan yatırım şirkettir (başvurucu Yatırım Şirketi). Başvurucu, taraf, gerçek kişi ve ilgili şirket adları derlemede genel ifadelerle değiştirilmiş; heyet, raportör ve vekil adları alınmamıştır. IV. bölümdeki mevzuat ve uluslararası hukuk aktarımları kısaltılmıştır.]

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, aleyhe açılan alacak davasının esasına ilişkin iddiaların değerlendirilmemesi ve hatalı sonuca ulaşılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 17/8/2020 tarihinde yapılmıştır. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvurucu Banka Kazakistan kanunlarına göre kurulmuş ve Kazakistan'da faaliyet gösteren bir bankadır. Ayrıca başvuru Banka, diğer başvuru Yatırım Şirketinin %100 hissedarıdır. Başvurucu Yatırım Şirketi daha sonra ticaret unvanını değiştirmiştir. Başvurucu Yatırım Şirketi 2006 yılında Türkiye'de faaliyet gösteren ve payları borsada işlem gören dava dışı bir bankanın (dava dışı Banka) %33,9798 oranındaki hisselerini satın almış ve bu satın alma sonucunda başvuru Bankanın bir yöneticisi, başvuru Yatırım Şirketini temsilen dava dışı Banka Yönetim Kurulu üyeliğine seçilmiştir.

5. Anılan yönetici ile bir başka kişinin kurucu ortakları olduğu bir lojistik limited şirketi (Şirket) 6/9/2007 tarihinde kurulmuştur.

6. Şirket ile Türkiye'de faaliyet gösteren davacı banka (davacı Banka) arasında 18/12/2007 tarihinde 78.000.000 Amerikan doları (USD) limitli genel kredi sözleşmesi imzalanmıştır. Bu sözleşmeye istinaden Şirket, davacı Bankadan 60.000.000 USD tutarında kredi kullanmış ve bu krediye teminat olarak başvuru Banka tarafından aynı bedelli 25/2/2011 vadeli teminat mektubu verilmiştir. Teminat mektubunda ihtilaf hâlinde Türk hukukunun uygulanacağı ifade edilmiştir.

7. Başvurucu Banka 23/9/2009 tarihinde moratoryum ilan etmiştir. Ardından da Kazakistan Almaata Özel Yetkili Finans Mahkemesinin 16/10/2009 tarihli kararıyla başvuru Bankanın yeniden yapılanma yönündeki talebinin yerine getirilmesine, yeniden yapılanmanın en geç 5/9/2010 tarihine kadar gerçekleştirilmesine, bu süreci ve yapılacak işlemleri yönetmek üzere Bankanın Yönetim Kurulu başkanının yetkilendirilmesine karar verilmiştir.

8. Davacı Banka, Şirketin kredi borcunu ödemediği ve temerrüde düştüğü gerekçesiyle ödeme talebinde bulunmuştur. Başvurucu Banka tarafından gönderilen 12/1/2010 tarihli mesajda, moratoryum kararı alınıp ilan edildiği, alacaklılar ile borçların yeniden yapılandırılması hususunda sözleşme imzalandığı, yeniden yapılandırma talebinin Kazakistan Mahkemesince kabul edilip bununla ilgili sürecin başlatıldığı, bu süreçte alacaklıların taleplerinin ve cebri icra işlemlerinin durdurulduğu belirtilerek ödeme talebi reddedilmiştir.

9. Davacı Banka 2012 yılı içinde İstanbul 23. Asliye Ticaret Mahkemesine başvurmuş ve Şirketin kredi borcu nedeniyle verilen teminat mektubu kapsamında başvurucu Bankadan alacağının tahsilinin imkânsız hâle gelmesinin ve telafisi mümkün olmayan zararların önlenmesi için 79.759.041,61 USD miktarında başvurucu Yatırım Şirketine ait dava dışı Banka nezdindeki hisselerle ihtiyati tedbir konulmasını talep etmiştir. 7/2/2012 tarihinde talebin kısmen kabulüne, başvurucu Yatırım Şirketinin dava dışı Banka nezdindeki hisselerinin üçüncü kişilere devir ve temliklerinin önlenmesi yönünde 60.000.000 USD teminat mektup bedeli ile sınırlı olmak kaydıyla ihtiyati tedbir maksadıyla ihtiyaten haciz kararı verilmiştir.

10. Davacı Banka 16/2/2012 tarihinde başvurucular aleyhine İstanbul 39. Asliye Ticaret Mahkemesinde alacak davası açmıştır. Davacı Banka bu davada, Şirketin kredi borcunu ödemediğini ve davalı başvurucu Bankanın garanti sözleşmesi kapsamında borçtan sorumlu olduğunu ileri sürmüştür. Ayrıca dava dışı Bankanın büyük ortağı durumunda bulunan başvurucu Yatırım Şirketinin de tüzel kişilik perdesinin kaldırılması teorisi çerçevesinde sorumluluğunun bulunduğunu, keza başvurucu Bankanın Yatırım Şirketinin hisselerinin tamamına sahip olduğu gibi dava dışı Banka hissedarı olarak da başvurucu Bankanın gösterildiğini iddia etmiştir. Bunun yanında krediyi kullanan Şirketin %50 hissesine sahip olan ortağın 2008 yılında Şirketteki hisselerini Virjin Adalarında kurulu bir şirkete devrettiğini, bu kişinin aynı zamanda dava dışı Bankanın %33,98 hissesine sahip olan Yatırım Şirketinin yetkili temsilcisi olup ayrıca dava dışı Banka Yönetim Kurulu üyesi ve Murahhas üye olarak görev yaptığını ifade etmiştir. Bu sebeplerle tedbir kararının devamına ve 60.000.000 USD alacağın 4/1/2010 tarihinden itibaren işletilecek %22,5 oranındaki temerrüt faizi ile birlikte başvuruculardan müteselsilen tahsiline karar verilmesini talep etmiştir.

11. Başvurucular; bu davaya ilişkin savunmalarında moratoryum kararı sonrasında başvurucu Bankanın yapılandırılmasına karar verildiğini, davacı Bankanın yapılandırmaya ve dolayısıyla başvurucu Banka alacaklılarının başvurucu Banka yetkilisi tarafından temsil edilmesine ilişkin işlemlere onay verdiğini ve bu kapsamda düzenlenen ibraname gereğince borcun sona erdirildiğini belirtmiştir. Borcun bir kısmının nakit olarak, kalan kısmının da hisse senedi ve diğer kıymetli evraklarla ödendiğini ileri sürmüştür. Ayrıca davacı Banka tarafından düzenlenen temlikname ile davacı Bankanın Şirketten olan alacağını başvurucu Bankaya temlik ettiğini ve geçerli olan temlik dikkate alındığında alacağının kalmadığını iddia etmiştir. Yatırım Şirketinin ayrı bir tüzel kişilik olması nedeniyle başvurucu Bankanın borçlarından sorumlu tutulamayacağını ve uyuşmazlığa Kazakistan kanunlarının uygulanması gerektiğini, keza temliknamede İngiliz hukukunun uygulanmasının kararlaştırıldığını ve uyuşmazlıkların Londra Tahkim Mahkemesinde çözümünün kabul edildiğini ifade etmiştir. Yeniden yapılandırma sürecinin de Kazakistan hukukuna göre değerlendirilmesi gerektiğini belirterek davanın reddi gerektiğini savunmuştur.

12. 39. Asliye Ticaret Mahkemesi 23. Asliye Ticaret Mahkemesinin tedbire ilişkin kararının Yargıtay tarafından bozulması üzerine tedbir konusunu yeniden değerlendirmiş ve %40 teminat karşılığı, 60.000.000 USD ile sınırlı olmak üzere başvurucu Yatırım Şirketinin dava dışı Banka nezdindeki hisseleri üzerine üçüncü kişilere devir ve temlikin önlenmesi için

ihtiyati tedbir konulmasına karar vermiştir. Yargılamaya İstanbul 1. Asliye Ticaret Mahkemesi (1. Asliye Ticaret Mahkemesi) devam etmiştir.

13. Alınan 14/11/2014 tarihli bilirkişi raporunda; temliknamenin geçerliliğinin mahkemenin takdirinde olduğu, temliknamenin geçerli olduğu kabul edilirse davanın kötü niyetle açıldığının değerlendirilebileceği, sadece bir şirketin hisselerinin tamamına sahip veya hâkim ortağı olmanın tüzel kişilik perdesinin aralanmasına yeterli kabul edilemeyeceği, bunun yanında bu durumun kötüye kullanımının ortaya konulması gerektiği ancak dosya kapsamında bu şekilde tespit yapılamadığı çoğunluk tarafından ifade edilmiştir. İtirazlar üzerine çoğunluk tarafından düzenlenen 9/6/2015 tarihli ek raporda tüzel kişilik perdesinin kaldırılabilmesi için kredinin alındığı tarihte borçlu Şirket ile davalılar arasında ortaklık ve hâkimiyet ilişkisinin kurulmuş olması gerektiği oysaki bu şekilde bir tespit yapılamadığı gibi davacı bankanın aldatıldığına ilişkin de tespit yapılamadığı belirtilmiştir. Ayrıca davanın kabulü hâlinde, teminat sözleşmesinin asıl sözleşme bedeli ile faizini güvenceye aldığı, kredi sözleşmesinin 19. maddesinde temerrüt durumunda Bankaca kredilere uygulanan en yüksek faiz oranına bu oranın %50'sinin ilavesi suretiyle bulunacak oran üzerinden temerrüt faizi uygulanacağını, teminat mektubunda da gecikme faizinin davacı Bankanın yabancı para cari faiz oranının %50 fazlasına göre hesaplanacağını kararlaştırıldığı belirtilmiştir. Davacı Banka tarafından dosyaya sunulan 2008/130 sayılı genelgesinde döviz kredileri faiz oranının 4/11/2008 tarihinden itibaren %15 olarak belirlendiği belirtilmiştir. Buna göre de %22,5 oranında faize hükmedilmesi gerektiği ifade edilmiştir. 18/6/2015 tarihli ayrık görüşte koşulların bulunması hâlinde tüzel kişilik perdesinin tersten aralanması suretiyle Yatırım Şirketine başvurulabileceği ancak asıl borçlu başvuru Banka dururken Yatırım Şirketine başvurulabilmesinin mümkün olmayacağı yani somut olayda tüzel kişilik perdesinin kaldırılması koşullarının oluşmadığının değerlendirildiği ifade edilmiştir.

14. 1. Asliye Ticaret Mahkemesi 3/12/2015 tarihinde davanın kabulüne, tahsilde tekerrür olmamak üzere 60.000.000 USD'nin 3/9/2010 tarihinden itibaren işletilecek yıllık %22,5 oranındaki temerrüt faizi ile birlikte davalı başvurulardan müteselsilen tahsiline, 13/5/2013 tarihli ihtiyati tedbir kararının karar kesinleşinceye kadar devamına karar vermiştir. Kararın gerekçesinde;

i. Davacı ile davalılardan başvuru Banka arasındaki hukuki ilişkinin garanti sözleşmesi kapsamındaki teminat mektubundan kaynaklandığı ve asıl borçtan bağımsız ayrı bir borç ilişkisini ifade ettiği belirtilmiştir. Ayrıca teminat mektubu içeriğinde Türk hukukunun uygulanacağını ifade edildiği, yabancılık unsuru taşıyan sözleşmelerde tarafların serbestçe ihtilaf hâlinde uygulanacak hukuku kararlaştırabileceği, bu nedenle de dosyaya sunulan temlik ve ibranın geçerli olup olmadığı hususunda Türk kanunlarının uygulanması gerektiği ifade edilmiştir.

ii. Moratoryum kararı üzerine başvuru Banka hisselerinin Kazakistan Devlet Varlık Fonuna devredildiği, Şirketin kredi borcunu ödememesi üzerine davacının başvuru Bankadan tazmin isteminde bulunduğu ancak başvuru Bankanın alınan moratoryum kararı sonrasında alacaklılar ile borçların yeniden yapılandırılması hususunda sözleşme imzaladığı, yeniden yapılandırma talebinin Kazakistan Mahkemesince kabul edilip bununla ilgili sürecin başlatıldığı ve bu süreçte alacaklıların taleplerinin ve cebri icra işlemlerinin durdurulduğu gerekçesiyle ödeme talebinin reddedildiği belirtilmiştir.

iii. 818 sayılı mülga Borçlar Kanunu'nun 163. maddesinde alacağın temlik sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması gerektiği, taraflar arasında karşılıklı görüşmeler sonrasında davacının 10/10/2011 tarihinde "Temlik Sözleşmesi" başlığı taşıyan metni imzalayarak başvuru Bankaya gönderdiği belirtilmiştir. Ancak bu sözleşmenin başvuru Banka tarafından imzalanmadığı, aksine sonraki elektronik posta mesajlarında yönetici kadroda değişiklik olduğunun bildirildiği ve davacı bankadan yeniden imzalanmış imza sayfasının

gönderilmesinin talep edildiği belirtilmiştir.

iv. 818 sayılı mülga Kanun'un 5. maddesine göre davacının icabının hazır olmayanlar arasında süresiz icap niteliğinde olduğu, davacının icabını 10/10/2011 tarihinde yaptığı, başvuru Bankanın makul süre içinde sözleşmeyi imzalayarak göndermediği gibi aksine yaklaşık üç dört ay sonra yeni bir icaba davette bulunduğu ve bu nedenle temlik sözleşmesinin kanuna uygun şekilde kurulamadığı sonucuna varıldığı belirtilmiştir. Ayrıca davacı tarafından 3/2/2012 tarihinde tedbir için başvuru yapıldığı, dolayısıyla davacının bu yöndeki iradesinin sona erdiği, karşı tarafın kabul etmediği ve imzalamadığı sözleşmeye göre davacının kredi sözleşmesinden kaynaklanan alacağını davalı tarafa temlik ettiği neticesine ulaşamayacağı belirtilmiştir.

v. Davalı tarafından sunulan 27/8/2010 tarihli ibranamede, başvuru Bankanın alacaklılarını temsil etmek üzere atadığı Yönetim Kurulundan bir üyenin alacaklıları temsil ettiği, dolayısıyla bir temsilcinin kendisiyle işlem yapması durumunun ortaya çıktığı ve ibranamenin davacının imzasını içermediği belirtilmiştir. Bu nedenle tek taraflı olarak hazırlanan yeniden yapılandırma sözleşmesinin ve tenfizine ya da tanınmasına karar verilmeyen yabancı bir mahkeme kararına dayanılarak hazırlandığı anlaşılan ibranamenin geçerli olmadığı ifade edilmiştir. Ayrıca 60.000.000 USD gibi bir alacağın ivazsız temlikinin de düşünülemeyeceği, ibradan sonra temlikin yapılmasının da hayatın olağan akışına aykırı olduğu belirtilmiştir.

vi. Davacı bankaya ödenen 6.747.399 USD'nin 3/9/2010 tarihi itibarıyla kayıtlarına intikal ettiği ve bu ödemenin varlığı kabul edilerek borçtan tenzil edilmek suretiyle talepte bulunduğu, bilirkişi incelemesinde de nakit ödenen bu miktarın borçtan mahsubunun yapıldığı ancak hâlen dava tarihi itibarıyla bankanın 83.012.573,58 USD alacağının olduğu ifade edilmiştir.

vii. Borcun tasfiyesi amacıyla borçlanma senedi (tahviller) ve başvuru Bankaya ait hisse senetlerinin verildiği ve banka hesaplarına intikal ettiği görülse de dosyada mevcut bulunan Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu raporunda, yeniden yapılandırmanın ancak "geçici likidite" sıkıntısı hâlinde yapılabileceğinin belirtildiği, başvuru bankanın içine düştüğü mali sıkıntının geçici likidite sıkıntısından kaynaklanmadığı, başvuru Bankanın moratoryum ilan ettiği ve borçlarını ödeyemeyecek olması sebebiyle Kazakistan Fonuna devredildiği belirtilmiştir. Dolayısıyla verilen çok uzun vadeli tahvillerin ve Fona devredilmiş bankanın hisse senetlerinin borcun tasfiyesi ve yeniden yapılandırılmasında dikkate alınmasının mümkün olmadığı, bu sebeple %100 karşılık ayrılmasının zorunlu olduğu açıklanmıştır.

viii. Son olarak diğer başvuru Yatırım Şirketinin durumu incelenmiş ve tüzel kişilik perdesinin tersten aralanması durumunun söz konusu olduğu ifade edilmiştir. Kural olarak tüzel kişiliğin borcundan dolayı başka bir tüzel kişiye veya şirketin ortaklarına başvurulmasının mümkün olmadığı, tüzel kişilik perdesinin aralanmasının bu kuralın istisnası olarak karşımıza çıktığı vurgulanmıştır. Buna göre sözleşme ya da kanundan doğan her türlü borçtan kurtulmak amacıyla tüzel kişiliğin bir zırh olarak kullanılmasının engellenmesine yönelik tüzel kişilik perdesinin aralanmasının Türk hukukunda da Yargıtay kararlarıyla benimsenen bir müessese olduğu ifade edilmiştir.

ix. Hukukumuzda bu teorinin bankacılık mevzuatında da açıkça benimsendiği belirtilmiştir. 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 110. ve 134. maddelerine atıf yapılarak bu düzenlemelerin kamu alacağının tahsilini kolaylaştırmak amacıyla ayrılık ilkesinin bir kenara bırakılarak alacağın tahsili imkânını genişlettiği belirtilmiştir.

x. Krediyi kullanan Şirketin 6/9/2007 tarihinde kurulduğu, ortaklarının 2008 yılında paylarını Virjin Adalarında kurulu şirketlere devrettiği, dolayısıyla Şirketin hâlihazırdaki iki

ortağının Virjin Adalarında kurulu şirketler olduğu belirtilmiştir. Şirketin önceki ortaklarından birinin aynı zamanda başvuru Bankanın ve dava dışı Bankanın Yönetim Kurulu üyesi olduğu ve bu dönemde ihtilafa dayanak olan teminat mektubunun verilmesine esas kredinin kullanıldığı, bu organik bağlantının dava dışı Şirketin davacıdan kredi alınması amacıyla kurulduğunun delili olduğu, başvuru Bankanın kendi çalışanı tarafından henüz yeni kurulmuş bir şirketin kullandığı kredi için 60.000.000 USD meblağlı bir teminat mektubunu düzenlemesinin de esasında iyi niyetinin olmadığını ortaya koyduğu ifade edilmiştir.

xi. Nitekim Şirkete kullandırılan 60.000.000 USD miktarındaki kredinin 24/12/2007 tarihinde Şirketin dava dışı Banka şubesindeki hesabına gönderildiği, bu miktarın 58.000.000 USD'lik kısmının Şirketin talimatına istinaden Tortola/Virjin Adalarında kurulu bir şirketin hesabına virman yapıldığı ve aynı gün yurt dışına transfer edildiği, 1.900.000 USD'lik kısmının da 26/12/2007 tarihinde Moskova'daki bir hesaba transfer edildiği belirtilmiştir.

xii. Başvuru Bankanın Yatırım Şirketinin %100 hissedarı olduğu, Yatırım Şirketinin dava dışı Bankanın %33,97 hissedarı olduğu anlaşılrsa da bu hisselerin gerçek sahibinin başvuru Banka olduğunun kabulü gerektiği; zira 21/7/2006 tarihli İstanbul Menkul Kıymetler Borsasının resmî sitesinde dava dışı Banka tarafından yapılan duyuruda, sözleşmeye göre alıcı tarafın hukuken Yatırım Şirketi olup bu şirketin hisselerinin başvuru Bankaya ait olduğu, ana şirket ve tam garantör olarak başvuru Bankanın da alıcı lehine anlaşmayı imzaladığının ifade edildiği, dava dışı Banka hisselerinin görünürdeki ortağının Yatırım Şirketi, gerçek, ekonomik ve fiilî sahibinin ise başvuru Banka olduğu vurgulanmıştır.

xiii. Başvuru Banka ile Yatırım Şirketinin unvanlarının dahi aynı olduğu, gazete ve internet sitelerinde dava dışı Bankanın sermayesinin %33,98 oranındaki payının 424.700.000 TL'ye Kazakistan sermayeli başvuru Bankaya satıldığı ifadelerine yer verildiği, başvuru Bankanın internet sitesinde de bu paylara Yatırım Şirketi vasıtasıyla sahip olduğunun, 2012 yılında hisselerinin %22'sini Kazakistan Devlet Varlık Fonuna sattığının, hâlihazırda hisselerinin satışının davacı banka tarafından başlatılan yasal süreç nedeniyle yasaklandığının (verilen tedbir kararı), yasağın kaldırılması hâlinde kalan hisselerinin elden çıkartılacağına beyanının bulunduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla her iki davalının mal varlığı arasında bir ayrımın olmadığı, mal varlıklarının ve alanlarının birbirine karıştığı ve yönetim açısından da birliğin olduğu hususunun ortaya çıktığı belirtilmiştir.

xiv. Ek bilirkişi raporunda tespit edildiği üzere dava tarihi itibarıyla davacının 83.012.573,58 USD alacağının bulunduğu ancak taleple bağlılık ilkesi gereğince 60.000.000 USD alacağı isteyebileceği, teminat mektubu içeriğinde belirtilen ilkeler doğrultusunda temerrüt faizinin yıllık %22,5 olarak tespit edildiği ifade edilmiştir.

15. Başvurucular; temyiz talebinde bulunmuş ve uyuşmazlığa ilişkin tahkim şartı bulunduğunu, İngiliz hukuku uygulanacak hukuk olarak seçildiği hâlde mahkemenin kendini görevli görerek Türk hukukunu uyguladığını, hatalı şekilde temlikin kabul edilmediğini ve ibranamenin de geçerli kabul edilmediğini, borcun tasfiyesi amacıyla nakit para, tahvil ve hisse senetleri ile ödeme yapıldığını, diğer davalı Yatırım Şirketine ilişkin somut bir delil bulunmadığı hâlde tüzel kişilik perdesinin tersten aralanması ilkesinin uygulandığını ve hükmedilen faiz oranının hatalı belirlendiğini iddia etmiştir. Temyiz talebi Yargıtay 11. Hukuk Dairesince incelenmiş ve 1. Asliye Ticaret Mahkemesi kararı 18/10/2018 tarihinde onanmış, ayrıca başvurucuların benzer yöndeki karar düzeltme talebi de 4/6/2020 tarihinde reddedilmiştir. Temyiz ve karar düzeltme kararlarında ayrı bir gerekçeye yer verilmediği anlaşılmıştır.

16. Başvurucular, nihai hükmü 17/7/2020 tarihinde öğrendikten sonra 17/8/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

17-39. [Kısaltılmıştır] Kararda; 6219 sayılı Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı Kanunu'nun 2., 12., 13., 15. ve 17. maddeleri, 227 sayılı mülga KHK'nın 1. maddesi, 818 sayılı mülga Borçlar Kanunu'nun 13., 110., 162. ve 163. maddeleri, 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun'un 2., 9/4 ve 24. maddeleri ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin pozitif yükümlülükler ile şirket ortak ve yöneticilerinin sorumluluğuna (tüzel kişilik perdesinin aralanması) ilişkin içtihadı aktarılmıştır.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

40. Anayasa Mahkemesinin 11/6/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

41. Başvurucular; alınan moratoryum ve yeniden yapılandırma kararları sonrasında 28/5/2010 tarihinde davacının da aralarında olduğu alacaklıların %92,03'ünün oyu ile yeniden yapılandırma anlaşmasının uygulamaya konulduğunu, buna bağlı olarak 31/8/2010 tarihinde borcun bir kısmının nakit, bir kısmının hisse senedi ve geri kazanım bedeli olarak davacı hesabına aktarılacak suretiyle tamamen ödenerek tasfiye edildiğini ileri sürmüştür. Davacının 10/10/2011 tarihinde alacağı kendilerine temlik ettiğini ve bu temlik dava dışı Şirkete bildirdiğini belirtmiştir. Temlik sözleşmesinde uyuşmazlık durumunda İngiliz hukukunun uygulanmasının kararlaştırıldığı gibi Londra Uluslararası Tahkim Mahkemesinin tahkim yetkisinin kabul edildiğini ancak bu hususlara ilişkin şikâyetlerinin Mahkemece dikkate alınmadığını ve değerlendirilmediğini iddia etmiştir. Temliknamenin esasının incelenmediğini oysa 818 sayılı mülga Kanun'un 13. maddesi uyarınca tek tarafın imzasının geçerlilik şartı açısından yeterli olduğunu, e-postaların icaba davet olarak nitelendirilmesinin mümkün olmadığını ifade etmiştir. Ödeme tarihinde menkul kıymetlerin Kazakistan ve Lüksemburg borsasında işlem gördüğünü dile getirmiştir.

42. Başvurucular; herhangi bir değerlendirme yapılmaksızın davacının sunduğu belgeye göre faiz oranının kabul edildiğini, T.C. Merkez Bankası verilerine göre 3/9/2010 tarihinde USD cinsinden ticari kredilerde uygulanan ortalama faiz oranının %3,48 olduğunu açıklamıştır. Bunun yanında yargılama sırasında alınan tüm bilirkişi raporlarına göre tüzel kişilik perdesinin aralanması koşulları oluşmadığı hâlde Yatırım Şirketinin borçtan sorumlu tutulduğunu ileri sürmüştür. 5718 sayılı Kanun'un 9. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında bu konuda tüzel kişinin idare merkezinin bulunduğu Kazakistan hukukunun uygulanması gerektiğini belirterek adil yargılanma hakkı ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

43. Bakanlık cevabında; başvurucuların Türkiye'deki yargılamanın aleyhlerine sonuçlanmasının ardından Kazak Mahkemeleri ile İngiltere ve Galler İş ve Mülkiyet Mahkemeleri Ticaret Mahkemesine (İngiltere Mahkemesi) başvurularda bulunulduğu, bu başvuruların reddedildiği, bu hususta Anayasa Mahkemesine bildirimde bulunulmaması nedeniyle başvuru hakkının kötüye kullanıldığının değerlendirilmesi gerektiği dile getirilmiştir. Mahkeme kararlarında dava konusu maddi olay ve olguların değerlendirildiği ve yeterli gerekçeye yer verildiği, bariz takdir hatası veya açık bir keyfilik bulunup bulunmadığının dikkate alınması gerektiği açıklamasında bulunulmuştur.

44. Bakanlık cevabı ekinde sunulan belgelere göre aynı uyuşmazlık hakkında yapılan başvuru ve açılan davanın Kazakistan Mahkemesi tarafından 30/3/2016 tarihinde, İngiltere

Mahkemesi tarafından da 17/4/2018 tarihinde reddedildiği anlaşılmaktadır. Ancak çevirilerin kararların içeriklerinin anlaşılması açısından yeterli olmadığı görülmüştür.

45. Başvurucular; Bakanlık görüşüne karşı sundukları cevapta Kazakistan ve İngiltere'de yürütülen süreçlere ilişkin bilgilere dava dosyasına sundukları dilekçelerde yer verdiklerini, kötü niyetli olunmasının söz konusu olmadığını, İngiltere Mahkemelerinde sadece ibranın dava konusu edilip temlik sözleşmesinin dava konusu edilmediğini, anılan kararlarda esasa ilişkin bir inceleme yapılmadığını ifade etmiştir.

B. Değerlendirme

46. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" başlıklı 35. maddesi şöyledir: "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

47. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucuların aleyhine açılan davanın kabul edilmesi nedeniyle ileri sürdüğü iddiaların mülkiyet hakkı kapsamında incelenmesinin uygun olacağı değerlendirilmiştir.

48. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır. Somut olayda başvurucular aleyhine hükmedilip kesinleşmiş mahkeme kararlarına dayalı olan ve mal varlığında azalmaya yol açan tutarların mülk teşkil ettiği açıktır.

1. İncelemenin Kapsamı ve Yöntemi

49. Somut olayda başvuru Banka, davacı Banka ile Şirket arasında imzalanan kredi sözleşmesine teminat vermiştir. Şirketin krediyi ödememesi üzerine davacı Banka tarafından kredi alacağının başvurulardan tahsili talebiyle 1. Asliye Ticaret Mahkemesinde dava açılmış ve bu dava kabul edilmiştir. Eldeki başvurunun hangi yöntemle inceleneceği meselesi, davacı Bankanın statüsünün ve başvurularla arasındaki ilişkinin niteliğine bağlı olarak belirlenebilir.

50-56. Anayasa'da veya Anayasa'yla yetkili kılınan organlarca çıkarılan düzenlemelerde açıkça kamu tüzel kişisi olarak nitelenen kuruluşların yanında, kamuyla bağlantılı bulunan tüzel kişiler de kamu gücünün bir parçası olarak kabul edilmektedir. Bir tüzel kişiliğin özel hukuk hükümlerine tabi olması tek başına belirleyici olmaz; yürüttüğü hizmetin niteliği, kamu gücü ayrıcalıklarıyla donatılıp donatılmadığı, idari ve fiilî yönden kamu otoritelerinden bağımsızlığının derecesi, kazanç gütmeye amacı, tek yanlı işlem ve resen icra yetkisi, mallarının haczedilebilirliği, personelinin statüsü, finansman kaynakları ve sermaye yapısı gibi ölçütler birlikte gözönünde bulundurulmalıdır (bkz. B. No: 2019/16400, 28/7/2022; B. No: 2018/10972, 28/7/2022).

57. Davacı Banka, 6219 sayılı Kanun kapsamında anonim ortaklık olarak kurulmuş ve 13/4/1954 tarihinde faaliyete geçmiştir. 2005 yılında gerçekleştirilen halka arz sonrasında Vakıflar Genel Müdürlüğünün paylarında azalma olmuş, halka açık bölüm sermayenin %25,18'ini oluşturmuştur. Güncel olarak (D) grubu %74,79 hissenin Türkiye Varlık Fonuna ait ve (D) grubu %6,35 hissenin halka açık olduğu anlaşılmıştır. Somut olayda kredi ve teminat sözleşmesinin imzalandığı dönemde ağırlıklı hissenin Vakıflar Genel Müdürlüğüne ait olduğu anlaşılmaktadır.

58. Buna karşılık 6219 sayılı Kanun'un 1. maddesinde davacı Bankanın hususi hukuk hükümlerine tabi olmak üzere kurulduğu, 17. maddesinde personelinin hususi hukuk hükümlerine tabi olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla davacı Bankanın hisselerinin çoğunluğunun Genel Müdürlüğe ait olması dışında kamu gücü ayrıcalıklarıyla donatılmamış

olması karşısında kamu gücünün bir parçası olduğu sonucuna ulaşamayacaktır. Ayrıca davacı Bankanın bankacılık alanında faaliyet göstermekte olduğu, diğer özel bankalarla benzer iş ve işlemler yaptığı, kamudan herhangi bir kaynak aktarımı bulunmadığı; mallarına, alacaklarına ve personeline diğer bankalardan farklı statü tanınmadığı, mallarına haczedilemezlik ayrıcalığı sağlanmadığı ve resen icra yetkisi ile işlemlerinin hukuka uygunluk karinesinden yararlanması gibi ayrıcalıklarla donatılmadığı anlaşılmaktadır.

59. Somut uyuşmazlığın kredi, teminat ve temlik sözleşmelerinden kaynaklandığı bir başka deyişle kredi veren, kullanan ve teminat gösteren tarafların eşit hak ve yükümlülükler temelinde özel hukuk hükümlerine tabi hukuki işlemler yaptığına da vurgu yapmak gerekir. Dolayısıyla uyuşmazlığın tarafların eşitliği temelinde özel hukuk hükümleri çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiği dikkate alındığında başvurunun mülkiyet hakkının devlete yüklediği pozitif yükümlülükler kapsamında incelenmesi zorunlu olmaktadır.

2. Genel İlkeler

60. Mülkiyet hakkının korunmasının devlete birtakım pozitif yükümlülükler yüklediği hususu Anayasa'nın 35. maddesinin lafzında açık bir biçimde düzenlenmemiş ise de bu güvencenin sadece devlete atfedilebilen müdahalelere yönelik sınırlamalar getirdiği, bireyi üçüncü kişilerin müdahalelerine karşı korumasız bıraktığı düşünülemez. Anayasa'nın 5. ve 35. maddeleri uyarınca devletin mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin pozitif yükümlülükleri bulunmaktadır. Bu bağlamda söz konusu pozitif yükümlülükler, kimi durumlarda özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklar da dâhil olmak üzere mülkiyet hakkının korunması için belirli tedbirlerin alınmasını gerektirmektedir.

61. Devletin pozitif yükümlülükleri, mülkiyet hakkına yapılan müdahalelere karşı usule ilişkin güvenceleri sunan yargısal yolları da içeren etkili hukuksal bir çerçeve oluşturma, oluşturulan bu hukuksal çerçeve kapsamında yargısal ve idari makamların bireylerin özel kişilerle olan uyuşmazlıklarında etkili ve adil bir karar vermesini temin etmek sorumluluklarını da içermektedir.

62. Özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklarda olayda tarafların birbirleriyle çatışan menfaatleri bulunmaktadır. Bu bağlamda ilk olarak belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir bir kanun hükmünün mevcut olup olmadığı irdelenmelidir.

63. İkinci olarak başvurucuya mülkiyet hakkına yapılan müdahaleye etkin bir biçimde itiraz edebilme, savunma ve iddialarını yetkili makamlar önünde ortaya koyabilme imkânının tanınıp tanınmadığı incelenmelidir. Bu değerlendirme uygulanan sürecin bütününe bakılarak yapılmalıdır.

64. Mülkiyet hakkının korunmasının söz konusu olduğu durumlarda usule ilişkin güvencelerin somut olayda yerine getirildiğinden söz edilebilmesi için mahkemelerin kararlarında konu ile ilgili ve yeterli gerekçe bulunmalıdır. Bu zorunluluk davacının bütün iddialarına cevap verilmesi anlamına gelmemekle birlikte mülkiyet hakkını ilgilendiren, davanın sonucuna etkili esasa ilişkin temel iddia ve itirazların yargılama makamlarınca özenli bir şekilde değerlendirilerek karşılanması gerekir.

65. Son olarak ise başvurucunun mülkiyet haklarını koruyacak ve yeterli güvenceler sağlayacak hukuksal mekanizmaların oluşturulup oluşturulmadığı incelenmelidir. Her iki tarafın menfaatlerinin mümkün olduğunca dengelenmesi ve sürecin taraflardan biri aleyhine ölçsüz bir sonuca da yol açmaması gerekir. Menfaatler dengesinin kurulmasında taraflardan biri aleyhine bireysel olarak aşırı ve olağan dışı bir külfetin yüklenmesi pozitif yükümlülüklerin ihlali sonucunu doğurabilir.

66. Anayasa Mahkemesi, temsil yetkisini haiz olmamasına rağmen yönetim kurulu üyesi olduğu şirketin kamuya olan borçlarından dolayı sorumlu tutulması nedeniyle mülkiyet

hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyeti (B. No: 2015/11192, 30/5/2019) incelemiş; başvuruçunun yönetim kurulu üyesi sıfatıyla doğan kamu alacağından sorumlu tutulmasının başvuruçuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediği ve adil dengeyi başvuruçuyu aleyhine bozmadığı kanaatine varmıştır.

3. İlkelerin Olaya Uygulanması

67. Somut olayda, Türkiye'de kurulan Şirket ile davacı Banka arasında düzenlenen kredi sözleşmesine istinaden Şirket 60.000.000 USD kredi kullanmış ve Kazakistan bankası olan başvuruçucu Banka bu kredinin ödenmesi hususunda teminat vermiştir. Şirketin kredi borcunu ödememesi üzerine davacı Banka, teminat sözleşmesine dayanarak başvuruçucu Bankaya başvurmuş ve borcun ödenmesini talep etmiştir. Ancak başvuruçucu Banka ülkesinde moratoryum ilan ettiğini, mahkeme tarafından borçların yeniden yapılandırılması hususunda verilen yetkiye istinaden alacaklılarla yeniden yapılandırma sözleşmesi imzalandığını ve davacı Bankanın da ibraname düzenlediğini ileri sürmüştür. Ayrıca daha sonra davacı Bankanın Şirketten olan alacağını başvuruçucu Bankaya temlik ettiğini ve bu temlik sözleşmesine istinaden borcun bir kısmının nakit, bir kısmının da başvuruçucu Bankaya ait hisse senedi ile tahvillerle ödenerek tasfiye edildiğini iddia etmiştir.

68. Davacı Banka ise başvuruçular tarafından ileri sürülen ibraname ve temlik sözleşmesinin geçerli olmadığını, yapılan kısmi ödemenin borçtan mahsup edildiğini, hisse senedi ve tahvillerin ekonomik bir kıymetinin bulunmadığını belirterek başvuruçular aleyhine dava açmıştır. Bu davada ayrıca başvuruçucu Bankanın diğer başvuruçucu Yatırım Şirketinin tüm hisselerine sahip olduğunu ve tüzel kişilik perdesinin aralanması ilkesine istinaden Yatırım Şirketinin de borçtan sorumlu olduğunu ileri sürmüştür. Başvuruçular davada temliknamede İngiliz hukukunun uygulanmasının kararlaştırıldığına ve tahkim şartının bulunduğu, Yatırım Şirketinin sorumluluğu yönünden Kazakistan hukukunun uygulanması gerektiğine ve faizin miktarına yönelik savunmalarını da bildirmiştir.

69. Özel hukuk kişileri arasındaki uyuşmazlıkta kamu makamlarının taraf menfaatlerinin dengelenmesine ilişkin yasal düzenlemelere ve tedbirlere yer verip vermediği, bu düzenleme ve tedbirlerin etkili bir çözüm sağlama kapasitelerinin bulunup bulunmadığı ve somut olay açısından doğurduğu etkilerin mülkiyet hakkının korunmasına yeterli ve elverişli olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Devletin pozitif yükümlülüklerinin bir gereği olarak etkili hukuki mekanizmalar kuran kamu makamlarının yapılacak yargılama sonunda bir davanın kazanılmasını garanti etmek gibi bir yükümlüğünün bulunmadığı da açıktır.

70. Somut olayda 1. Asliye Ticaret Mahkemesi bilirkişi raporu almıştır. Raporda temliknamenin geçerliliğinin mahkemenin takdirinde olacağı, geçerli kabul edilmesi durumunda ise davanın kötü niyetli açıldığının değerlendirilebileceği, başvuruçucu Yatırım Şirketi açısından tüzel kişilik perdesinin aralanması koşullarının gerçekleşmediği ve başvuruçuların borçtan sorumlu tutulması durumunda teminat sözleşmesi kapsamında davacı Banka tarafından sunulan belgelere göre ödenmesi gereken faizin %22,5 olacağı ifade edilmiştir (bkz. § 13).

71. 1. Asliye Ticaret Mahkemesi tarafların iddia ve savunmalarını değerlendirmiş ve öncelikle uygulanacak hukukun uyuşmazlığın teminat sözleşmesinden kaynaklanması nedeniyle Türk hukuku olduğunu ifade etmiştir. İbraname ve temliknamenin geçerlilik şartlarını sağlamadığını, yapılan kısmi ödemenin borçtan düşüldüğünü, temliknameye istinaden verilen hisse senedi ve tahvillerin de borcun ödendiği şeklinde değerlendirilemeyeceğini gerekçeleriyle açıklamıştır (bkz. § 14). Başvuruçuların aynı uyuşmazlığa yönelik olarak Kazakistan Mahkemesine ve İngiltere Mahkemesine yaptıkları başvuruların da 30/3/2016 ve 17/4/2018 tarihinde reddedildiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla 1. Asliye Ticaret Mahkemesi kararında Türk hukukunun uygulanması gerektiğinin ifade

edilmesi ve başvuruçuların Kazakistan ve İngiltere Mahkemelerine yaptıkları başvuruların reddedilmesi karşısında temlik yönünden İngiliz hukukunun ve tahkim şartının uygulanması gerektiğine ilişkin iddiaları ile tüzel kişilik perdesinin aralanması kapsamında sorumlu olduğu değerlendirilen Yatırım Şirketi yönünden Kazak mahkemelerinin yetkili olduğuna ve Kazak hukukunun uygulanması gerektiğine ilişkin iddialarının somut bir dayanağının kalmadığı değerlendirilmiştir.

72. Yatırım Şirketinin borçtan sorumluluğuna ilişkin olarak tüzel kişilik perdesinin aralanmasına dair yapılan değerlendirme incelendiğinde, bilirkişi raporunda tüzel kişilik perdesinin aralanması koşullarının oluşmadığı ifade edilmiştir. Bununla birlikte 1. Asliye Ticaret Mahkemesi, başvuru Bankanın dava dışı Bankanın %33,97 hissedarı olan Yatırım Şirketinin %100 hissedarı olduğunu, 21/7/2006 tarihli İstanbul Menkul Kıymetler Borsasının resmî sitesinde dava dışı Banka tarafından yapılan duyuruda sözleşmeye göre alıcı tarafın hukukten Yatırım Şirketi olup bu şirketin hisselerinin başvuru Bankaya ait olduğunun, ana şirket ve tam garantör olarak başvuru Bankanın da alıcı lehine anlaşmayı imzaladığının ifade edildiğini, muhtelif gazete ve internet sitelerinde yer alan açıklamalarda dava dışı Bankanın sermayesinin %33,98 oranındaki payının 424.700.000 TL'ye Kazakistan sermayeli başvuru Bankaya satıldığı ifadelerine yer verildiğini belirtmiştir. Ayrıca başvuru Bankanın internet sitesindeki beyanlara da dayanılarak her iki davalının mal varlığı arasında bir ayrımın olmadığı, mal varlıklarının ve alanlarının birbirine karıştığı ve yönetim açısından da birliğin olduğu hususunun ortaya çıktığı belirtilmiştir. Şirketi kuran ortakların kredinin kullanılması sonrasında hisselerini Virjin Adalarında kurulu şirketlere devrettikleri, kullandırılan kredinin 58.000.000 USD'lik kısmının Şirketin talimatına istinaden aynı tarihlerde Tortola/Virjin Adalarında kurulu bir şirketin hesabına gönderildiği, kalan 1.900.000 USD'lik miktarın da Moskova'daki bir hesaba transfer edildiği ifade edilmiştir. Kredinin çekilmesi sırasında Şirket ortaklarından birinin aynı zamanda başvuru Bankanın çalışanı ve dava dışı Bankanın (Yatırım Şirketini temsilen) Yönetim Kurulu üyesi olduğu, bu organik bağlantının dava dışı şirketin davacıdan kredi alınması amacıyla kurulduğunun delili olduğu, başvuru Bankanın kendi çalışanı tarafından henüz yeni kurulmuş bir şirketin kullandığı kredi için 60.000.000 USD meblağlı bir teminat mektubunu düzenlemesinin de esasında iyi niyetinin olmadığını ortaya koyduğu belirtilmiştir (bkz. § 14).

73. 1. Asliye Ticaret Mahkemesinin Yatırım Şirketinin borçtan sorumluluğuna yönelik yer verdiği tespit ve değerlendirmeler dikkate alındığında, tüzel kişilik perdesinin aralanmasına ilişkin koşulların oluştuğuna dair yargı mercilerinin karar ve gerekçelerinin keyfi ve temelsiz olduğundan söz edilemeyecektir. Dolayısıyla tüzel kişilik perdesinin aralanması ilkesinin uygulandığı somut olay yönünden yapılan müdahalenin keyfi olmadığı ve başvuruçular açısından ölçüsüz bir yük teşkil etmediği değerlendirilmiştir.

74. Başvuruçuların bir diğer şikâyeti ise hesaplanan faizin miktarına ilişkindir. 1. Asliye Ticaret Mahkemesi kararının gerekçesinde faiz ve miktarı yönünden bilirkişi raporuna atıf yapılmıştır. Alınan bilirkişi raporunda uygulanan temerrüt faizinin miktarına ilişkin ayrıntılı şekilde değerlendirme yapıldığı da dikkate alındığında yargılama sonunda davanın sonucuna etkili olabilecek tüm iddiaların ve itirazların tartışıldığı, kararda hükme ulaşılması için ilgili ve yeterli gerekçe bulunduğu görülmüştür. Kanun yolu incelemesi sonucunda da kararın hukuka uygun bulunduğu anlaşılmıştır. Öte yandan mahkeme kararlarının bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içerdiği söylenemeyecektir.

75. Bireysel başvuruya konu yargılama süreci bir bütün olarak dikkate alındığında mülkiyet hakkının korunması yükümlülüğü yönünden başvuruçuların usule ilişkin güvencelerden etkin biçimde yararlanmasının sağlandığı, kararlarda yer verilen tespit ve gerekçelere göre yargısal makamların takdir yetkilerinin sınırının aşılmadığı sonucuna varılmıştır. Nihayet başvuruçuların mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin etkin ve yeterli güvencelerin mevcut

olduğu da görölmüştür. Sonuç olarak tüm bu hususlar birlikte gözetildiğinde geri ödenmeyen kredi ve faizinden teminat sözleşmesi ve tüzel kişilik perdesinin aralanması ilkesi kapsamında başvuruçuların sorumlu tutulması suretiyle yapılan müdahale yönünden mülkiyet hakkına yönelik bir ihlal bulunmadığı anlaşılmıştır.

76. Açıklanan gerekçelerle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvuruçular üzerinde bırakılmasına 11/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.